



Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl/Year: 6, Sayı/Number: 22,

Mart/March 2020, s./p. 226-232

Geliş/Submitted: 18.02.2020

Kabul/Accepted : 21.03.2020

Yayın/Published: 25.03.2020

DOI Number:

[10.29228/kesit.42195](https://doi.org/10.29228/kesit.42195)

Araştırma Makalesi

Halil Fatih ALAGÖZ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8168-670X>

Millî Eğitim Bakanlığı

hllfthlgz@gmail.com

Doç. Dr. Mutlu DEVECİ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2473-053X>

Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

mtldeveci@gmail.com

SEMRA AKTUNÇ'UN "KOMŞU" ADLI KÜÇÜREK ÖYKÜSÜNDE BİREYSEL VE SOSYAL HAYAT

Öz

Küçürek öykü, sıkıştırılmış anların yoğunluğunu az kelime ile anlatan bir mahiyete sahiptir. Yapısı ve içeriği itibariyle, okuyucunun zihninde aynı anda birden fazla kavramı ya da durumu çağrıştıran farklı bir edebi türdür. Kendine özgü niteliği ve yapısı, bu metinlere çok yönlü bakış açısıyla yaklaşmayı gerekli kılar. Bu nedenle, küçürek öykü incelemesinde okuyucunun perspektifi ve yaklaşım yöntemi oldukça önemlidir. Günümüz yazarlarından Semra Aktunç, bu türde başarılı ürünler verir. "Komşu" adlı küçürek öyküsünde, karakterler üzerinden verdiği birkaç kelimelik mesajla, gündelik kuşatma altındaki insanın trajik durumunu yansıtır. Metinde, yazarın alımladığı anlık görüntüde hapis kalan kişiler, tekdüzeliğin donukluğunda yaşamını idame ettirirler. Metnin en önemli figürü Nizamettin Bey ve diğer karakterlerin durumları durağan bir atmosferde gösterilir. Yazar, vurucu cümlelerle, okuyucuyu özel bir andan genel yaşantıya ulaştırmayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: Semra Aktunç, Komşu, birey ve toplum, toplumsal yaşam, kendi olma.

INDIVIDUAL AND SOCIAL LIFE IN SEMRA AKTUNÇ'S SHORT-STORY NAMED "NEIGHBOR"

Abstract

The short story has a nature that tells the intensity of compressed moments with few words. In terms of its structure and content, it is a different literary genre that evokes more than one concept or situation at the same time in the reader's mind. Its unique nature and structure make it necessary to approach these texts from a multi-faceted perspective. For this reason, the perspective and approach method of the reader are very important in the short story analysis. Semra Aktunç, one of today's authors, gives successful products of this type. In her short - story called "Neighbor", she reflects the tragic situation of the person under everyday siege with a few words of messages on the characters. Persons who are imprisoned in the text, in the snapshot taken by the author, survive in the opacity of monotony. The states of Nizamettin Bey, the most important figure of the text and other characters, are shown in a static atmosphere. The author aims to convey the reader to a general life from a special moment with striking sentences.

Keywords: Semra Aktunç, Neighbor, individual and society, social life, being self.

GİRİŞ

Masaldan romana oldukça uzun bir serüveni bulunan edebi metinlere, yakın dönemde küçük öyküler de eşlik eder. Çılgınlık ve anlaşılma çabasının bir ürünü olarak insanoğlunun sesini duyurmaya çalışan, daraltılmış niceliğinin aksine yoğun anlatımı ve içeriği ile patlama hissi uyandıran küçük öyküler, anlatmaya bağlı metin türlerinin en dar hacimli olarak anlaşılma isteğinin sessizliğe evrilme aşamasında ortaya çıkmış ürünlerdir. "Yaşamın özüne tutulan ayna niteliği ile küçük öyküler, bir zamansızlığın öne sürümüdür; bu nedenle öykülemekten çok gösterir ve anlatmaktan çok haykırır" (Korkmaz ve Deveci 2017: 19). Küçük öykü, uzun uzadıya ruh ve beden betimlemelerini yazmaya/okumaya zamanı ya da isteği kalmayan çağdaş öznenin kendini dışı kapatma gayretinin, bunu yaparken de içindeki isyanı gösterme niyetinin somut halidir. Anlık bir görüntüye ya da kesite odaklanan küçük öykü yazarı, okurun zihinsel faaliyetlerini harekete geçirmekle kalmaz, aynı anda farklı uçlara uzanan duygusal/bilişsel süreçleri uyandırmayı amaçlar.

Küçük öykü yazarı, anlatısını ortaya koyarken kelimelerin çağrışımsal değerini ve anlamsal yoğunluğunu en üst düzeyde tutmaya çalışır. Bu tür anlatılar, "güçlü bir sezgi kabiliyetine sahip uyanık bir dikkatle incelendikleri zaman, farklı açılımlar ortaya koyan, çok katmanlı yapılar olarak değer kazanırlar" (Burcu Yılmaz, 2011: 45). Günümüz öykücülerinden Semra Aktunç'un "Komşu" adlı küçük öyküsü, mahiyeti gereği titiz bir yaklaşımla incelendiğinde, seksen beş kelimelik dar yapısına rağmen, şeffaflığı kalmayan, tekdüze bir yaşamın bütün ayrıntılarını sezdirir. Metinde, sosyal ilişkilerin bireysel yaşamlar üzerindeki etkisi hissedilirken bireylerin nesne/makine/robotlaşma süreçleri gösterilir. İncelemeye tâbi tutulacak olan "Komşu" küçük öyküsünü vermek, çalışmanın anlaşılabilirliğini pekiştirmek için yerinde olacaktır.

Komşu

"Nizamettin Bey ahlak kurallarına pek düşkün. Kırk yıllık karısı da pek saygı gösterir kocasına, hak verir, bir gün olsun karşı çıkmamıştır. Bey, giyim-kuşam şöyle dursun ev eşyasında bile ağır renklerden yanadır. Karısı yıllardır siyah paltonunu, gri tayyörünü kullanıyor, yazın bile şöyle çiçekli, fistolu bir şey geçirmiyor sırtına. Eşarpları, atkıları bile koyu renk, düz.

Karşı apartmandaki kadın, bu sabah da dikkatle bakıyor Nizamettin Beylerin mutfağına, kocasını çağırıyor, birlikte izliyorlar karşı daireyi, 'Nizamettin Bey öldü galiba' diyor kadın.

Mutfak penceresinin önündeki masada kırmızı bir çaydanlık göz kamaştırıyor." (Aktunç, 2007:14).

Öznelliğin Yitimi: Toplumsal Nesneleşme

Küçük öykü, yapısal özellikleri itibarıyla her okumada kendisinden farklı anlamlar üretilen katmanlı anlam tabakalarından oluşur. Titizlikle seçilen az sayıdaki kelimeye yüklenen çokanlamlılık, okuyucunun zihinsel süreçlerini etkileyen yaşantılar ya da okur-yazarlığın niteliğine göre getirilen farklı yordamalarla desteklenir. Bu yönüyle küçük öykülerin okuyucu merkezli bir alımlamanın etkisinde kaldığı ifade edilebilir. Bu durumda küçük öykülerin "yorumu fazlaca açık olmanın bir adım ötesine geçerek her okumanın yeniden ürettiği sonsuzcasına dağılgan, uçucu, her okumada kendini yeniden üreten bir mahiyete bürün[düğü]" (Emre, 2012: 80) ifade edilebilir.

Aktunç'un küçük öykülerinden "Komşu"da, karakterlerin niteliklerinden ve dış görünüşünden hareketle sosyolojik ve psikolojik izlenimleri belirlemek mümkündür. Nizamettin Bey'in karakter özellikleri, ailesi tarafından doğduğu gün ruhuna sindirilmiş gibidir. Kurallara ve değerlere sadık olması istenen öykü kişisi, ismiyle paralel davranışlar geliştirir. "Düzen, usûl, tertip, yol, kaide" (Devellioğlu, 2003: 842) anlamlarına gelen "nizam" kelimesi, öykü kişisine ebeveyni tarafından Arapça kaidelere uyarlanmış şekilde isim olarak verilir. Okuyucu, girişte öykü kişinin ismiyle karşılaşır ve isimden hareketle kişinin karakteristik niteliklerine ulaşabileceği atmosfere dâhil olur. Yeryüzünün süregelenliğine dâhil olduğu anda, adıyla kısaca alınmıştır Nizamettin Bey: İçinde doğduğu yapı tarafından çizilen yörüngenin dışına çıkması, kendilik değerlerine uygun görmediği sosyo-kültürel yasaları görmezden gelmesi yasaklanmıştır. Nizamettin Bey, nizama uymalı ve nizamî yapıp-etmelerin gelecek nesillere taşınmasında üstüne düşeni yapmalıdır. Aksi davranışları kaotik bir ortamın doğmasına sebep olduğu gibi, dışlanmayı da beraberinde getirir.

Erich Fromm'un ben ile toplum arasındaki uyumsuzluğu gidermek zorunda olan bireyin çelişkili durumunu göstermesi, Nizamettin Bey'in içinde bulunduğu durumu anlamaya yardımcı olur.

[B]irey, kendi olmaktan çıkar; kültürel kalıpların kendisine sunduğu kişiliği tümüyle benimser; böylece tıpkı diğerleri gibi ve onların kendisinden beklediği gibi olur. 'Ben' ile dünya arasındaki tutarsızlık ve onunla birlikte de bilinçli yalnızlık ve güçsüzlük duygusu ortadan kalkar. (...) Kendi bireysel benliğinden vazgeçen ve bir robot haline gelen kişi, çevresindeki milyonlarca diğer robotla aynı olur ve artık kendini yalnız hissetmez, kaygı

duymaz. Ama ödediği bedel yüksektir, benliğini yitirmiştir (2015: 197).

Toplumsallığın birincil gerekliliği ve kabul görmenin ana çizgisi, asırlar boyunca süregelen değerler dizgesine uygun davranışlar geliştirmekten geçer. Bireyin özben'i doğrultusunda geliştirdiği düşünsel/eylemsel edimlerin a/normallliği, toplumsal denetim mekanizmaları tarafından belirlenir. Anlatıcı, Nizamettin Bey'in dış görünümsel özelliklerini ve bireysel farklılıklarını bir tarafa bırakarak onun ahlak kurallarına çok düşkün olduğunu kesin bir ifadeyle vurgular. Öykü kişinin ön plana çıkarılmak istenen yönü, yaşamını gelenekselliğin iyi addettiği bütün dinî, beşerî ve sosyal bileşenlerin kaplamı olan ahlâk yasalarının devamlılığını kutsayarak sürdürme edimleridir. Nizamettin Bey, kendi isteklerini ve dürtülerini söz konusu değerlerin potasında eriterek yaşamayı düstur edindiği, istenilen forma girdiği için cemiyetin yararlı bir uzvudur. Benlik algısını yitirme pahasına, topluma faydalı olmayı başarmış biridir. Nitekim, karısı da kendisinde var olması istenen nitelikleri haizdir. Nizamettin Bey'in karısı, kocasının sözünden sapan eylemlere girişmeyişi, ona karşı çıkmayışı, her durumda ve koşulda hak verişyle geleneksel eş figürünü temsil eder. Aile olmanın başat koşulu, eşlerin karşılıklı sorumluluk ve bilinçle hareket etmesidir. Aile, toplumun birbirine kan ve dil bağı ile bağlı kişilerinin oluşturduğu en küçük birimdir. Önceden tanımlanmışlığı ile verilmiş bir durumu ifade eden bu kavram, belli rollerin üstlenmesini gerektirir (Deveci, 2012: 230). Nizamettin Bey'in ailesinde karı-kocanın üstlendiği roller, Aktunç'un küçürek öyküsündeki sosyal kabullerle koşutluk gösterir. Gerek Nizamettin Bey'in gerekse karısının yaşam tarzı, bireysellikten ve bağımsızlıktan uzak, aile formunu tamamlayan rutinliklerle devam eder.

Küçürek öykülerde kişilerin hayatından ve çevresinden anlık bir kesit sunularak genel durumu yansıtmak amaçlanır. Çünkü "küçürek öykülerdeki kişiler, izleksel kurgunun akışına uygun seçilmiş ve tamamlanmış karakterlerden olur. Gelişmesi ve yetişmesi için yeterince zamanı olmayan öykü kişileri, bir durum karşısında en açık, en yalın en çıplak yanlarıyla öne çıkarlar" (Korkmaz ve Deveci, 2017: 36). Nizamettin Bey ve karısının birlikte geçirdiği günler, deyimsel vurgulamayla "kırk yıllık" evlilikleri, birbirinin tekrarı niteliğindeki günlerden ibarettir. Karakterler; günlerin birbirine benzediği, görsel zevklerin hiç değişmediği, alışkanlıklar ve ritüellerle idame ettirdikleri hayatlarında irade güçlerini yitiren birer nesneye dönüşür. Kendi hayatlarının nesnesi konumunda olduklarının farkına varamayacak derecede hissizleşen karı-koca, soluklaşan ve koyu renkli kıyafetler, mobilyalar gibi kararmaya yüz tutmuş ruhlarıyla yaşamı bir ödev olarak algıladıklarını gösterirler. Öykü kişileri, insan olmanın getirdiği farklı ruh hallerini, duygulanımları yaşamaktan uzaktır. *Ağır renkler*, Nizamettin Bey ve karısının yaşamına sadece görüntü olarak yansımaz, iç yaşantılarına da ağırlık getirir. Sosyal normların denetim mekanizmaları; ağırbaşlılığı, sadeliği, göze batmama eylemlerini yücelttiği için, öykü kişileri bu yapay kalıplara bürünür. Nihayetinde, Nizamettin Bey ve karısı, kendilik bilincinden yoksun olduklarını ve ahlâka uygun yaşamayı erdem edindiklerini yansıtırlar.

Uyumlu olmak, aynı zamanda fark edilmemek ve sıradana dönüşmektir. Uyumun öncelikli şartı, genelin doğasına ayak uydurmak ve böylelikle kendilik bilincinden ödün vermektir. Kendilik değerlerinin farkındalığından uzak bir yaşam insanı, onlardan/başkalarından biri yapar. İçinde yaşadığı değerlere tutunan insan, sosyal ve bireysel kimliğini muhafaza ederek yabancı/öteki olmaktan kurtulur ve bu sayede yaşam/dünya anlam kazanır. Ne var ki, Nizamettin Bey ve onun etkisiyle karısı, yaşamın anlamını kendi iç dinamiklerinden hareketle ya da toplumla iç-ben arasındaki denge noktasını bulmakta değil; toplumsal belirleyicilerin gölgesinde

yalın bir hayatın rutin dinamizminde arayan karakterler olarak görünürler.

Edilgen Yaşamlar/Durağan Görüntüler

Küçürek öykü, okuyucunun anlık görüntünün bağlamına odaklanarak metni tek taraflı bir bakış açısıyla açıklamasını istemez, çünkü bu metinler "çeşitli eylem ve ilişki, diyalog ve ortam katmanlarını[n] iç içe geçmiş olay örgülerinin karmaşık bir sistem halinde düzenle[ndiği] (Randall, 2010: 160) derinlikli anlatılardır. Küçürek öykü yazarı; görünmeyeni göstermeyi, boşluklar üzerine fikir üretmeyi, derinlerdeki izlere ulaşmayı amaçlar. Bu açıdan bakıldığında, Nizamettin Bey ve komşusunun bireysel yaşamından hareketle, toplumsallığın yansımaları okunabilir.

Modern dönemde özel hayatların mahrem sınırları kaldırılarak her an gözetlenme hissi uyandırılır, böylelikle gizlilik ve kendi başına kalma arzusu yok edilir. Gürbilek (2016: 64-67), yakın dönemde özneliğin ve özel hayatın, özel mekânlardan dışarı çıkarılarak dikizleme dürtüsüne kurban edildiğini, böylelikle kişilerin kendi benliği üzerindeki dikkatinden koşturğunu vurgular. Kendiliği üzerine odaklanamayan kişi, edilgenliğin girdabına kapılarak kendisini yönlendiren mekanizmanın bir dışlisine dönüşür. Modernizm, toplumsal takip mekanizmasını sürdürmek ve herkesin her an ne yaptığından haberdar olabilmek için, öznenin gözlemlerinden faydalanır. Nizamettin Bey'in komşusu, modernleşmeyle başlayan apartman yaşamının iç içeliğini ve saydam sınırlarını yansıtan bir figür olarak metinde yer edinir. Modern şehirlerin yaşamları, iç denetimden ziyade dış faktörlerin etkisi altında devam etmekte ve edilgin bir hale dönüşmektedir. Aktunç, küçürek öyküsünde komşunun konumunu ve sözlerini imleyerek bu duruma dikkat çekmeye çalışır.

Aktunç'un küçürek öyküsünde gösterilmeye çalışılan hayat, sadece tekil bir yaşamı gözler önüne serme arzusu değildir. Anlatıda, şimdiye yoğunlaşarak geçmiş ve geleceğin topoğrafik zeminine; bireyselliğin aktarımından, toplumsallığın devamını düzenleyen genel normlara ulaşmak mümkündür. Bu, küçürek öykünün karakteristiğinde vardır; çünkü "küçürek öykü pusludur. [Küçürek öyküde] adlar ve sanlar silinerek evrenselleşir. Anlatılan insanın ve insanlığın halidir" (Özcan, 2013: 28). "Komşu"da, Nizamettin Bey ve komşusu üzerinden anlatılanlar da sadece söz konusu karakterlerin değil; toplumsal yaşamın genel görüngüsüdür. Söz konusu küçürek öyküde, özelin yoğunlaştırılmış anlık izlenimi üzerinden genelin yaşantısına ulaşılır. Nitekim, modern hayatın girift mekânlarında mekanikleşen, birbirinin tekrarı günlerle tüketilmeye çalışılan yaşamlar, düzenlilik adı altında kutsallaştırıldığı için, Aktunç sessizliğin çığlığıyla tepkisini göstermeyi amaçlar.

Nizamettin Bey'i her gün aynı an ve mekânda gözlemleyen komşusu, "bu sabah da dikkatle bak[ar] Nizamettin Beylerin mutfağına, kocasını çağır[r], birlikte izl[erler]" komşuyu. Cümlelerin içeriğinden ve "da" bağlacının anlamsal katkısından komşu karı-kocanın bu eylemi her gün tekrarladığı anlaşılır. Kadının Nizamettin Bey'i göremediği anda söylediği "Nizamettin Bey ölmüş galiba." cümlesi rutinleşmiş yaşamlardaki sapmaların ancak ölüm ihtimaliyle olabileceği, aksinin mümkün olamayacağını vurgular niteliktedir.

"Komşu" küçürek öyküsündeki kişilerin bütün günlerini aynı çizgisel doğruya uygun olarak geçirdiği, komşunun ironik bir şekilde güldürüyü ön plana çıkarmak amacıyla söylediği "ölmüş galiba" ifadelerinden anlaşılır. Nizamettin Bey, her gün görüldüğü mutfakta değilse bunun ölümden başka bir açıklaması yoktur. Komşusu günlük vazifesinin başındadır ve Niza-

mettin Bey ile karısını izlemeye devam etmektedir. Ancak, komşu tarafından denetlenen ve gözetlenmek suretiyle baskı altında tutulan Nizamettin Bey, olması gereken yerde değildir. Rolünden sapan ve günlük ritüellerin dışına çıkan Nizamettin Bey, var olmak/görülme/fark edilmek istiyorsa rutine devam etmeli, izlendiği yerde durmalıdır. Aksi durum, yok olmakla sonuçlanacak olan görülemez eylemiyle eşdeğerdir.

Metinde, sadece Nizamettin Bey'in orada olmadığını vurgulayan komşu, kadının orada olduğunu gösteren bir ifade kullanmaz. Anlatıda tanıtıldığı kadarıyla, Nizamettin Bey'in bir parçası gibi hareket eden ve kocasıyla bütünleşen eş figürü, kocasıyla birlikte metinden çekilmiştir. Kaldı ki, Nizamettin Bey olmadan karısının bahsedilebilecek bir vasfı yoktur. Onun vurgulanan yönü, evlilikleri boyunca kocasının iradesi dışında kendilik bilinci ile bir adım atmayı şırdır. Kendisine ait olmayan, toplumsal kutsiyeti bulunan evlilik bağına adanmış bir hayat, Nizamettin Bey'in yok oluşuyla son bulmuş gibidir. Nizamettin Bey'in toplumsal bağlayıcılara; karısının ise hem toplumsal normlara hem de kocasına adadığı yaşamı, sürekli izlenerek hususiyeti bırakılmayan bir filme dönüştürülmüştür. "Bireylerarası yaşamda [sınır çizgisini belirleyen] biz-sen-ben ilişkisini" (Gasset, 2014: 97) ortadan kaldıran ve biz-sen-ben'in yapısını zedeleyen anlayış, kendine dairliğin anlamını tüketen yüzünü gösterir.

Nizamettin Bey'in mutfak masasında olmayışı, nerede olduğunu bilmemek demektir. Nerede olduğu bilinmeyen biri, gözetleyen düzen için tehlike oluşturur. Tehlikenin belirtisi masada ışıldayan kırmızı çaydanlık, özellikle vurgulanır ve komşunun merak unsurunu, hatta tedirginliğini uyandıran bir simgeye dönüşür. Bütün ev eşyalarını koyu renk seçen Nizamettin Bey ve karısının kırmızı renk çaydanlık seçmiş olması doğaldır. Ancak komşusu, daha önceki gözetlemelerinde çaydanlığa odaklanmamış olsa da Nizamettin Bey'i göremediğinde onu fark etmiş olabilir. Kamaşmaya başlayan ve dikkat çeken çaydanlık bu anlamda simgesel bir değere dönüşerek uyarı anlamı içerir.

Aydınlanma hareketleriyle birlikte merkeze alınan ve kutsanan birey, modernizmin ileri aşamasında iradesi elinden alınarak sistematik bir şekilde, hiçbir söz hakkı bulunmayan ve belirlenen düzenin aktarımcısı konumundaki özneye dönüştürülür. Gerek Nizamettin Bey ve karısı gerekse komşusunun içinde bulunduğu durum, her şeyin denetlendiği ve gözler aracılığıyla etki altına alındığı çağda, ritüelleşen faaliyetlerle sürdürülen hayatların trajedik görüntüsüdür. Bu görüntüde, sadece gösterilmek istenen değil; aynı zamanda boşluklar da bulunur. "Küçük öykü boşluğu sever ve küçük öyküde aslanan anlatılmayandır" (Özcan, 2013: 26). "Hüsamettin Bey öldü galiba." cümlesi, ironik içeriği ve bakış açısıyla, söz konusu boşluğu sezdirir. Alelade söylenmiş bir cümle olmasına rağmen, anlatılmayan trajik bir tekdüzeliğin insanın hayatına sindiğini ve ölüm kavramının ne ölçüde basite indirildiğini hissettirir.

SONUÇ

Zamansızlıkla kuşatılmış modern insan, edebi doyum sağlama noktasında da kısa vaktlere sığdırılabilen; fakat yoğun bir içerikle donatılmış metinlere ilgi duyar. Aynı anda birden fazla duygunun kuşatması altındaki birey, yaşadıklarıyla özdeşleşim kurabildiği küçük öyküler aracılığıyla boşalım sağlar. Dar zamanların, derin metinleri olan küçük öyküler, bir tükenmişliğin ve anlatmama isteğinin somutlaşmış halidir ve gücünü güçsüzlükten alır.

Türk edebiyatında, bu türün önemli kalemlerinden biri olan Semra Aktunç "Komşu" adlı küçük öyküsünde tükenmişliği, kabullenmişliği, yalnızlığı, rutinliği ve gözetleme tutkusunu

imler. Kendini düzenin ve normların akışkanlığına adanmış ve hayatı günlük faaliyetlerin tekrarı olarak sürdüren bir çiftin yaşamıyla, modern yaşamın mimarî yapısı apartmanlarda onları gözetleyen komşularının bakış açısı "Komşu"nun omurgasını oluşturur. Metnin dar yapısına rağmen, kişilerin ve durumların anlık aktarımı oldukça başarılıdır. Aktunç, niceliğin kısıtlı yapısına rağmen, okuyucuyu söz konusu atmosfere dâhil etmekte zorlanmaz.

Kaynakça

- Aktunç, Semra (2007), *Komşu*, *Hece Öykü Dergisi*, (Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa(Küçürek) Öykü Özel Sayısı, S. 19, s. 14.
- Burcu Yılmaz, Ebru (2011). "Hikaye ve Romanlarda Sembol Dilinin Görüntüleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Bilig*, S. 56, s. 45-56.
- Deveci, Mutlu (2012), *Ferit Edgü Varoluş ve Bireyleşme*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Devellioğlu, Ferit (2003), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Emre, İsmet (2012), *Edebiyat Bilimi 1*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fromm, Erich (2015), *Özgürlükten Kaçış*, Şemsa Yeğin, (Çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Gasset, Ortega y (2014), *İnsan ve Herkes*, Neyire Gül Işık, (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Gürbilek, Nurdan (2016), *Vitrinde Yaşamak*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Korkmaz, Ramazan ve Mutlu Deveci (2017), *Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür: Küçürek Öykü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özcan, Tarık (2013) "Ard Zamanlı Bir Geçiş: Kelile ve Dimne'den Küçürek Öyküye", *Erdem Dergisi*, S. 65, s. 23-31.
- Randall, William L. (2010). *Bizi "Biz" Yapan Hikâyeler*, Ş. Süer Kaya, (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.